

צוואת הרב עוזיאל

דברי האחרונים

[א. רקע היסטורי]

"אודה לה' בכל לבב בסיוד ישרים ועדה" (תהלים קי"א, א') על אשר הולידני, על ברפי אבותי הקדושים. והושיבני לפני רבותי ומורי הטובים וישרים. והם יחדו הורוני את הדרך אשר בה אלך. ואת המעשה אשר אעשה בחיי עלי אדמות. ובזכותם נועדתי מראשית ימי נעורי לשרת את הצבור. בראשונה בתור מורה ומלמד תורה לתלמידים בתלמוד תורה וישיבת "תפארת ירושלים". בבית המדרש "דורש ציון". שבהם למדתי בימי נעורי, ואחריהם בבית מדרש לרבנים של חברת "עזרה". משם לקחתי והושיבוני על כסא הרבנות, בראשונה בפיפו-תל אביב והמושבות, אחרי-כן בעיר ואם בישראל היא קהלת הקדוש בסאלוניקי, שלדאבון לבי ומגנת נפשי, נהרסה עד היסוד, בידיהם הטמאות ורגליהם הדורסות של הנאצים הארורים - יהיה שמם לקלון ודראון עולם. ושוב לתל-אביב ופיפו, ובאחרונה בירושלים עיר קדשנו ותפארתנו, שהנני יושב בה ומקוה בחסד ה' להמשיך וישיבתי בה בדעה צילוחא עד יומי האחרון.

[ב. תעודות חיי ונהגותם]

בתפקידי אלה שמתי לנגד עיני ונר לרגלי, תעודות אלה: להרביץ תורה בתלמידים, לאהב התורה ומצוותיה, ארץ-ישראל וקדשיתה, אהבה מחלטת לכל איש ואשה מישראל, ולעם-ישראל בלוי, ואהבת ה' אלוקי ישראל. ולהביא שלום בין כל איש ואשה מישראל, בגופו ונשמתו, דבורו ומעשיו, מחשבתו והגיוני לבו, צעדיו ועלילותיו, בבית וברחוב, בכפר ובעיר. להביא שלום אמת בבית-ישראל ומשפחתו. בכנסת ישראל בלה לכל שדרותיה ומפלגותיה, ובין ישראל לאביהם שבשמים. שתי תעודות אלה אינן אלא אחת, הואיל ושתיהן נובעות ממקור אחד - היא תורת אלקים חיים ומלך עולם, שהוא מלך ישראל וקדושו שנתן לעמו תורת אמת, שכל "דרכיה דרכי נעם, וכל נתיבותיה שלום." (משלי ג', י"ז) שתי תעודות אלה, היא משאט נפשי ומגמת חיי ועל פיהן כיונתי את דרכי, וזאת היתה תפילתי בפי יום יום: הנחני בעצתך נהלני בדרכיך, ושים שלום ואמת בין כל עמו ישראל לאהבה ולקדוש את שמך. ונדאי הוא לי שלא הצלחתי אפילו במקצת מן המקצת להשלמת תעודות אלה ששמתי אותן לתעודות חיי, אבל זאת אני יודע וה' יודע תעלומות. והוא יודע וישראל אף הוא ידע כי זאת היתה כוונתי ותפילתי.

[ג. הודיה ובקשת סליחה]

ועתה בהפרדי מכם אחי ואחיותי, מורי ורבותי, כל בית-ישראל, להאסף אל אבותי ואל עמי, נוחי עדי, הנני מודה מקרב לבי לכלל העם ולכל אישיו על הכבוד הגדול והרבה מאד יותר ממה שאני דל במעשים ובחכמה ראוי לכך, שבבדתם אותי בימי חיי. ועל הנעימות המרבה שהסיבותם לי בתתכם לי פרנסה מכבדת ומרוחת בעין טובה, שעל-ידה התקיימתי וגדלתי את משפחתי ה' עליהם יחיו, אמן. ועם זאת הנני מבקש סליחתכם ומחילתכם הגמורה על החטאים והעוונות, פגיעות ועלבונות, אם חטאתי נגד הכלל והפרט, ולא הספקתי לפיכם בחיי, דעו

והאמינו שלא בכונה עשיתי זאת, וכבודו ורצונו של כל איש ואשה מישראל, ומכל הגופים הצבוריים ביותר יקרים וחיביים עלי עד מאד, אבל יכול להיות שכבנו-אדם קרוץ מחמר. נפלט מפי או עשיתי מעשה פוגע בכבוד או בהפסד ממון של מי שהוא. והנני מבקשכם ואומר: אנא סלחו לי והשיבו בזה את נפשי למנוחתה. וכשאני לעצמי, הנני אומר לפני אלוקים ואדם, שאין לי כל תרעומת נגד מי שהוא מישראל. ואם אמנם היו כאלה שדברו בפניי ושלא בפניי דברי קטטור ועלבון, תכף מחלתי להם, ועתה הנני מוחל וסולח מחילה גמורה וחלוטה לכל איש ואשה, ולכל כּלל ישראל, ואמר להם: "שלום שלום לרחוק ולקרוב." (ישעיה נ"ז, י"ט)

[ד. הרקע הרעיוני לצוואה]

ועוד אני מוסיף ומדבר: שמעוני אחי ובני עמי, וישמע אליכם ה', זכות גדולה ונפלאה מאד, נגלתה בדורנו זה, בהגלות נגלות יד ה' החזקה ונעלמה, על עמו בחירו ישראל, שקבץ את פזונו והעלה אותנו אל ארץ נחלת אבות, עד אשר היינו בה, עם יושב על אדמתו. קבוץ גליות זה - שנעשה במשך עשרות השנים האחרונות הוא הנה גרעין לצמיחת הגאולה, ובבוא העת הנועדה לך מלפני יוצר עולמו ובחר בעמו ובארצות קדשו, השרה רוח עצה וגבורה, בלב כל חלוצינו הגבורים. הנחילם עטרת נצחון, ויתן לנו את הארץ הזאת אשר נשבע לאבותינו ולנו. זכרו זאת והתבוננו מאד ודעו והאמינו כי יד ה' עשתה זאת. כדי למלאות דברו מפי נביאי קדשו לשלומי הנצחי של עם ישראל, ולשלומי של כל העולם בלו. שהוא מתנה בשמירתם של ישראל את דברי התורה ומצוותיה, שעל ידם יתקדש שם קדוש ישראל וגואלו, וילמדו כל העמים לדעת את יחוד ה' ואמונתו. שתביא בכנפייה שלום אמת במחננו ושלום יציב בין כל העמים בלם, ולא ירעו ולא ישחיתו איש לאיש. ממלכה לממלכה, וגוי אל גוי, כי בלם ידעו אותו, "ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים." (עפ"י ישעיה י"א, ט) והנני מסיים בברכה ואומר: יהי ה' אלקינו עמנו באשר הנה עם אבותינו אל יעזבנו ואל יטשנו, להטות לבבנו אליו ללכת בכל דרכיו. ולשמר כל מצוותיו לטוב לנו כל הימים." (עפ"י דברים ה', כ"ו; מלכים א' ח')

[ה. הצוואה]

דעו זאת כל בית ישראל, היושבים בארץ חמדה, אשר הנחיל ה' לאבותינו ולנו ושובו אל תורת קדשו, ללמדה וללמדה את בנינו אחרינו ממקורה הנאמן, מפי משה רבנו ונביאי קדשנו וחקמי התורה שבכל הדורות, והחיים אפנו בדורותינו, שמרו את מצוותיה כהלכתן ואת חקיה ומשפטיה בשלמותם, כי משפטי ה' אמת צדקו יחדו, וזכרו תמיד באהבה דברי אדון הנביאים ואיש האלקים בתורת קדשו לאמר: "ויצונו ה' אלקינו לעשות את כל החוקים האלה ליראה את ה' אלקינו לטוב לנו כל הימים, לחיותנו כהיום הזה, וצדקה תהיה לנו אם נשמר לעשות את כל החקים האלה באשר צונו." מבלי תערב זרה ממשפטי העמים ודתייהם. ועוד זאת שמרו מכל משמר את שלום העם ושלום המדינה, והאמת והשלום אהבו כי המחלקת והפרוד הם האויבים היותר מסכנים, שהם בעש לבית יעקב וברקב בעצמותיו. ולהפך, השלום והאחדות. הם יסודות הנצח לקיומו הממלכתי של בית-ישראל שלא ימוט לנצח, הם הם העמודים, שבית ישראל נכון עליהם תמיד, והם צנורות הברכה ומקורות השפע, וזרועות העז והגבורה של עם ישראל. שמרו והחזיקו שני עמודים אלה למען תתחזקו בעז וגבורה ותהדרפו מפניכם כל נחות ההרס המקיפים אותנו בטבעת חנק. להשמידנו ולמחות שם ישראל ותורתו מעל פני האדמה. הסירו כל גורמי הפרוד והמחלקת ממחננו, וממדינתנו, והעמידו במקומם כל גורמי השלום והאחדות בתוכנו, והנה מחננו טהור ומקדש, מבצר ומלכוד. כחומה בצורה שלא תשלוט עליה כל פח הורס ומתנקם. וה' עושה השלום במרומיו, ישפת שלום לנו, ויברך אותנו כדברו מפי משה נביאו: ה' אלקיכם הרבה אתכם, והנכם היום כבוכבי השמים לרב, ה' אלקי אבותיכם יוסף

עליכם ככם אלף פעמים, ויברך אתכם באשר דבר לכם, ה' עד לעמו יתן, ה' יברך את עמו
בשלוש. וערבה לה' מנחת יהודה וירושלים בימי עולם וכשנים קדמוניות.

[ו. פרידה] והנני אחיכם הנפרד מכם לחיי עולם הבא, בברכת שלום וגאלת עולם - בתקומת
כסא מלכות בית דוד ובגן מקדש ה' בעיר הקדש בירושלים.

בן-ציון מאיר חי עזיאל